

PERE DURAN

Transparència i transferència d'informació pública

El paper dels arxius en l'equilibri democràtic de la quantitat i de la qualitat de la informació

La informació és poder, i si s'acumula en mans de les administracions públiques es desequilibra encara més el sistema de relacions entre els ciutadans i els poders públics. Es podria mesurar el grau d'evolució democràtica d'una societat computant la quantitat i la qualitat de la informació que efectivament es transfereix a la societat. En tot això els arxius juguen un paper determinant.

>> *Digitalització documents essencials a l'arxiu administratiu de l'Arxiu General de la Diputació de Girona.*

JOSEP MATAS > TEXT

Imaginem per un moment que tenim un document important a les mans, per exemple una carta, un informe, un plànol, una fotografia o una escriptura notarial, i que tenim la sorprenent capacitat de predir el futur i de saber que mai ningú el voldrà consultar; que, en el futur, amb tota certesa, ningú el voldrà llegir o veure. Aleshores el millor que podríem fer amb aquest document o, més ben dit, el que hauríem de fer de seguida, és eliminar-lo, per més important que sembli. Disculparà el lector aquest plantejament tan absurd que em serveix, però, per subratllar la importància del tema que em correspon tractar. La informació que generen les organitzacions, els particulars o les administracions només té interès o valor si serveix, si ha de ser utilitzada per qui l'ha creat, o reunit, o bé per altres persones. Un document

no té un interès per ell mateix sinó que ho és només en la mesura que és útil. D'aquí la importància dels serveis d'arxiu i dels seus esforços per posar a l'abast de la societat la documentació que custodien.

Un nou model

En aquest àmbit, en el de la transparència i de la transferència d'informació a la societat, estem entrant en un nou model, el quart d'una sèrie de models o paradigmes que podríem resumir o caracteritzar de la manera següent.

Primer. Inicialment, en societats predemocràtiques, la informació servia únicament al poder.

Segon. En un segon moment es va admetre que els arxius s'obrissin parcialment als ciutadans, especialment la documentació de caràcter històric.

Un document no té un interès per ell mateix sinó que ho és només en la mesura que és útil

PERE DURAN

Tercer. Més tard, la possibilitat de sol·licitar accés s'ampliaria a documents contemporanis, però preservant interessos públics o de particulars.

i Quart. Avui comencem a avançar cap a un nou horitzó, un nou model que s'hauria de fonamentar en aquests tres principis:

1 - La informació no és de l'administració que la genera sinó que és de la societat. L'administració no en pot fer qualsevol ús, ni un ús privatiu, sinó que és només la usufructuària. Pertany a la societat.

2 - La informació no l'ha de sol·licitar el ciutadà, sinó que l'administració l'ha de tenir a la seva disposició.

3 - La informació ha de ser accessible al ciutadà en formats que en facilitin la seva usabilitat, fins i tot la seva reutilització i explotació: formats oberts, exportables, intercanviables.

En aquest nou paradigma, l'administració ja no ha de decidir o autoritzar la consulta sinó que l'accés a la informació per part

dels ciutadans passa a ser un aspecte substancial i justificador de la pròpia existència del document. Deixa de ser un aspecte secundari o a plantejar o valorar posteriorment. Els arxius i la gestió documental han de mirar ja cap a aquest nou horitzó. En realitat ha de ser un objectiu assumit per tota l'administració, però avançarem amb més o menys rapidesa en funció de la implicació dels arxivers i gestors documentals. Deia que han de mirar cap a aquest nou horitzó malgrat que en algunes administracions encara perduren actituds més pròpies dels models segon i –sap greu dir-ho– primer.

La informació és poder

En els temps actuals interessa molt parlar d'aquestes qüestions. Vivim en societats democràtiques avançades en les quals, malgrat la seva maduresa, es constata una crisi en el sistema de representació política i un elevat grau d'escepticisme o de desconfiança en el paper dels poders públics i dels seus gestors.

La informació no és de l'administració que la genera sinó que és de la societat

>> *Presentació del programa ACTUAL (Actes Unificades de l'Administració Local), un servei per als ajuntaments gironins de consulta, ús i arxiu de les actes del ple i de la junta de govern a través d'Internet.*

PERE DURAN

>> *Sala de consulta de l'arxiu administratiu de l'Arxiu General de la Diputació de Girona.*

La informació, com tantes vegades s'ha dit, és poder. Si la informació no s'obre i no es transfereix a la societat les administracions acumularan encara més poder davant la ciutadania, un desequilibri improp de societats democràtiques. En aquesta obertura i transferència convindria diferenciar dos aspectes o dues dimensions molt relacionades, com es veurà, però diferents:

Transparència. Que les administracions informin de quina documentació i dades tenen exactament, de com la utilitzen internament, a què la destinen, quines dades es tenen de cada ciutadà i com es tracten, com es relacionen o creuen les dades, quina informació es conserva i quina s'elimina, o bé quina documentació es posa a l'abast dels ciutadans i quina es reserva, és un exercici de transparència, efectivament, que ja té un gran valor però que en el fons és incomplet, limitat, si no va acompanyat d'una bona pràctica en l'aspecte següent.

Transferència o comunicació. Que existeixi transparència no vol dir que estigui garantida la comunicació als ciutadans, l'accés efectiu per part d'aquests a la infor-

mació. Detalls aparentment menors limiten molt aquesta transferència. Ho fan per exemple l'exigència de formalitats excessives i, sobretot, l'existència de terminis de resposta excessivament llargs. La millor llei de transparència pot fracassar si a la pràctica el ciutadà ha de saltar, un rere l'altre, un seguit d'obstacles burocràtics.

La documentació posada al servei dels ciutadans ha de servir de base per a finalitats molt diverses, entre les quals la participació ciutadana en els afers públics i el control de les administracions, la recerca, la defensa d'interessos i drets particulars dels ciutadans o la utilització amb finalitats comercials. La informació pública posada efectivament, i intensament, al servei dels ciutadans ha d'actuar com a element equilibrador i regenerador de les relacions entre els ciutadans i els poders públics. Es podria mesurar el grau d'evolució democràtica d'una societat computant la quantitat i la qualitat de la informació que efectivament es transfereix a la societat. I en tot això, no cal dir-ho, els arxius tenen un paper fonamental.

Josep Matas és advocat.

Si la informació no s'obre i no es transfereix a la societat, les administracions acumularan encara més poder davant la ciutadania